

DOLARSIZ DIŞ TİCARET NASIL YAPILIR?

Aydınlık Gazetesi, 12 Kasım 2018

Yıldırım Koç

Amerikan emperyalizmine karşı mücadele verilen alanlardan biri, ABD dolarının uluslararası ticarete kullanılan para olmaktan çıkarılmasıdır. Böyle bir başarı, ABD'nin ekonomik sorunlarının artmasına ve bu ülkenin zayıflatılmasına katkıda bulunacaktır.

Günümüzde bu amaçla gündeme getirilen çözümlerden biri, ülkelerin aralarındaki ticarete kendi milli paralarını kullanmalarıdır.

Türkiye böyle bir işi başarabilir mi? Türkiye'nin dış ticaretinde tarafların milli paralarının kullanılması mümkün müdür?

ÇEŐİTLİ ÜLKELERLE TİCARETİMİZ

Örneğın, bugün Çin Halk Cumhuriyeti ile ticaretimizi Türk Lirası ve Çin Yuan'ı ile yapabilir miyiz? Rakamlara bakalım.

2017 yılında Çin'den 23,4 milyar dolarlık mal almışız. Aynı yıl Çin'e sattığımız mal tutarı yalnızca 2,9 milyar dolar. 2016 yılında Çin'den 25,4 milyar dolarlık mal almışız. Çin'e sattıklarımız ise yalnızca 2,3 milyar dolar.

Bugünkü dış ticaret düzenimizde Çin'le olan ticaretimizi herkesin kabul ettiği ortak bir para birimi olmadan, kendi milli paralarımızla sürdüremeyiz.

Örneğın, Rusya'ya bakalım.

2017 yılında Rusya'dan 19,5 milyar dolarlık mal almışız. Aynı yıl Rusya'ya sattıklarımız yalnızca 2,7 milyar dolar tutuyor. 2016 yılında Rusya'dan 15,2 milyar dolarlık mal almışız; ancak yalnızca 1,7 milyar dolarlık mal satabilmişiz.

İhracatımızın en fazla olduğu ülkeler, sırasıyla, Almanya, İngiltere, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, ABD, İtalya, Fransa, İspanya, Hollanda, İsrail. İhracatımızda Çin'in sırası 15, Rusya'nın sırası 17.

2017 yılında Almanya'ya 15,1 milyar dolarlık mal satmışız; ancak Almanya'dan aldıklarımızın tutarı 21,3 milyar dolar. En fazla ihracat yaptığımız ülke olan Almanya'da bile 2017 yılında 6 milyar dolarlık bir açığımız var.

Komşumuz İran'dan 2017 yılında 7,5 milyar dolarlık alım yapmışız; sattıklarımız toplamı 3,3 milyar dolar.

TİCARET AÇIĞINI KAPATMAK MÜMKÜN MÜ?

Çin, Rusya, Almanya ve İran gibi ülkelerle olan dış ticaret açığımızın neden olduğu cari açığı (ülkenin kazandığı dövizden daha fazla döviz harcamasını) başka yollardan kapatabilir miyiz?

Bu ülkelerden gelen turistlerin bıraktıkları para ve bu ülkelerin şirketlerinin Türkiye'de yaptıkları yatırımlar böyle bir kaynak yaratabilir mi?

Şimdilik mümkün gözüküyor.

Bu ülkeler Türkiye'ye borç vererek bu ticaret açığını kapatırlar mı?

Şimdilik böyle bir eğilim de yok.

Bu düzen içinde herkesin kabul edeceği bir uluslararası değişim aracı olmadan, örneğın, Çin, Rusya, Almanya ve İran ile ticaretimizin sürdürülebilmesi mümkün değil.

KLİRİNG ÇÖZÜM OLABİLİR Mİ?

Türkiye'nin dış ticaret rejiminde 1934-1938 döneminde ve 1950'li yıllardan 1990'lı yılların başlarına kadar uygulanan bir yöntem, "klining" anlaşmalarıydı. Örneğın, 1935 yılında Türkiye ile İngiltere arasında "Ticaret ve Klining Anlaşması" imzalandı. 1955 yılında dış ticaretimizin yüzde 30'luk

bölümü kliring anlaşmalarıyla yapılıyordu. Bu düzenleme, ABD doları gibi bir araca gerek duyulmadan ticaretin ve yatırımların gerçekleştirilebilmesini mümkün kılıyordu.

Bu uygulama, dış ticaretin devletin sıkı kontrolü altında olduğu koşullarda, belirli bir süre içinde ihracat, ithalat, yatırım gibi kalemlerin tarafların görevlendirdiği birimlerce kaydedilmesi ve hesaplaşmasıydı. Diğer bir deyişle, malların, para kullanılmadan kayıtlar üzerinde takas edilmesiydi. Ancak burada devletin dış ticaret ve döviz kazandırıcı diğer işlemler üzerinde sıkı bir denetimi gerekiyordu.

Pek iç açıcı bir yazı değil, ama bir iktisatçı olarak konuyu ele aldığınızda, **bugünkü koşullarda** milli paralarla uluslararası ticaret imkansız gözüküyor.